

G – STAVEBNÍ A DEKORAČNÍ KAMENY

PIETA ZE SBÍREK METROPOLITNÍHO MUZEA V NEW YORKU (USA)

Pieta from the collection of the Metropolitan Museum in New York (USA)

JAN ŠRÁMEK

Při trati 1232, 141 00 Praha 4

Key words: Gothic Pieta, limestone

Abstract: A consultation about the origin of Gothic Pieta statue, which has been in possession of the Metropolitan Museum in New York since 2001 was done with the present author. XRD research in the course of restoration showed, that the Pieta is not made of Prague "opuka"/marly silicite, but a pure microcrystalline limestone. Thus, in spite of "horizontal style" its origin cannot be connected with a Prague Gothic Peter Parléř workshop at the St. Vitus Cathedral.

Úvod

V prosinci roku 2002 jsem byl požádán restaurátorkou Metropolitního muzea v New Yorku, Melanií Burssat, o pomoc s identifikací a se stanovením provenience sochy piety, která byla údajně získána v roce 2001 ze soukromých sbírek v Německu a která by snad stylově mohla náležet do české provenience. Na ni ukazovala původní „horizontálně“ pojatá kompozice těla Krista (KUTAL 1970). Soška vysoká pouze asi 20 cm je mimořádné umělecké kvality a výtvarného zpracování. Podle dalšího sdělení jde o originál pocházející z Böhlerovy kolekce v Mnichově, ve které se nacházela pieta od konce 19. stol. Legenda prý dokonce uvádí, že pieta snad náležela do domácího oltáře Albrechta Dürera, toto tvrzení není ale podepřeno žádným historickým dokladem.

Metodika studia

Autorovi byl poskytnut ateliérový snímek piety a postup při výzkumu kamene byl dohodnut následovně:

- vzhledem k mimořádné výtvarné hodnotě sochy i obtížnosti jejího přímého posouzení na dálku a s ohledem na omezující předpisy, které vylučují odebrání většího vzorku či jeho poskytnutí jiné straně, bude provedení analýz a laboratorního studia výhradně v rukou americké strany;
- jako zásadní bylo doporučeno studium rentgenografického, chemického a izotopického složení a vysokotlaká rtuťová porózimetrie;
- výsledky zkoušek budou zaslány a konzultovány s autorem.

Prvním krokem bylo provedení rentgenové analýzy, která měla potvrdit či vyvrátit pražskou provenienci sochy. Rentgenová analýza však ukázala, že socha je zhotovena z čistého vápence, nikoliv z opuky. Barva vápence je okrově žlutá, místy se slabě rezavým odstínem, velmi podobná barvě zlaté opuky.

Detailní prohlídka snímku dále ukázala, že na spodku pláště v přední části plastiky došlo k slabému poškození plastiky a vydrolení mikrokrytalických zrn kalcitu. Nažloutlý vápenec/mramor je jinak celistvý, ale podle snímku nebylo možno dostatečně kriticky posoudit jeho strukturu, hutnost či stáří.

Provenience

Protože výskyt obdobně barevného mikrosparitického vápence v Barrandienu chybí, domnívám se, že vápenec je pravděpodobně rakouské nebo bavorské provenience. Na ni ukazují – podle pracovnice Ústavu dějin umění AV ČR, PhDr. Heleny Dáňové – i některé detaily výtvarného ztvárnění sochy, jako je např. stuha na čele, přes hlavu přehozená rouška, pod bradou uvázaný šátek nebo bohaté řasení pláště na kolenou, které nenalezneme u děl z parléřovské hutě. Model ukazuje spíše na kopii pocházející z Bavorska nebo Rakouska. Zda jde o německou či rakouskou provenienci, bude snad známo v budoucnosti.

V úvahu přichází žlutavý „*untersberský*“ vápenec křídového stáří z oblasti Salcburku, který byl široce užíván k nejrůznějším sochařským i architektonickým účelům. Může jít i o tzv. „*kelheimský*“ nažloutlý vápenec ze severního Bavorska. Tento mikrosparitický vápenec jurského stáří obsahuje malou příměs jílových minerálů, použitelných pro srovnávací analýzu. Sloužil jako sochařský i litografický kámen i k výrobě ozdobných předmětů a nalézáme ho hojně i jako dlažební kámen v mnoha kostelech a kláštřích.

Literatura

- KUTAL, A. (1970): Sochařství. In: KAFKA, F. – PEŠINA, J. – HOMOLKA, J. – KOTRBA, V. – KUTAL, A. – STEJSKAL, K. – KRÁSA, J. – DROBNÁ, Z. – POCHE, E.: České umění gotické 1350–1420. – Academia, 372 str.

Fotografie je v příloze XVI